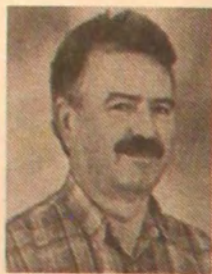

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΒΛΑΧΩΝ⁽¹⁾

**Του Τσιαμήτρου
Γιάννη,
εκπ/κού-
χοροδιδασκάλου**

Βλάχοι ονομάζονται κατά βάση οι χρήστες λατινογενούς γλωσσικού ιδιώματος (βέβαια η λέξη έχει και άλλες έννοιες όπως βοσκός, κτηνοτρόφος, αγρόικος κλπ). Λατινόφωνοι εντοπίζονται ακόμα στα εδάφη της απέραντης άλλοτε ρωμαϊκής αυτοκρατορίας. Επιβιώνουν Ουαλλοί στα Βρετανικά νησιά, Βαλλώνιοι στο Βέλγιο και Ραιτορωμάνοι στην Ελβετία. Ο αρχικός τύπος της λέξης γράφεται Ουόλκαι (Στράβων) και Volcae (Ιούλιος Καίσαρ) και πρόκειται για το εθνωύμιο μιας κέλτικης φυλής, εκλατινισμένης. Στην χερσόνησο του Αίμου, στα Βαλκάνια, κατάντησε σε Βλαχ μέσω των Σλάβων και οι Βυζαντινοί χρονογράφοι το ελληνοποίησαν με την προσθήκη της ελληνικής κατάληξης -ος, -οι.

Βλάχοι, λοιπόν, λέγονται και οι λατινόφωνοι ελληνικής καταγωγής. Υπάρχουν πολλοί όροι με τους οποίους οι Βλάχοι αποκαλούνται (λόγω γεωγραφικής θέσης περισσότερα), εκείνο όμως που είναι σημαντικό είναι ότι αυτοαποκαλούνται Αρμάνοι (πανάρχαιο ελληνικό προθετικό Α- και συγκοπτή του ρ(ω)μάνος). Παράγωγο μάλιστα αυτού είναι το εθνικό όνομα Αρμανία, όπως έλεγαν την πατρίδα τους οι Έλληνες των Βυζαντινών χρόνων (Vasiliev, Ζακυθηνός).

Η διφυής παρουσία Ελλήνων, ελληνοφώνων και λατινοφώνων επισημαίνεται και επιστημονικά ως Ελληνικός ελληνισμός (Greek Hellenism) και ως λατινικός Ελληνισμός (Latin Hellenism).

Το πολιτικό όνομα Romanus, Ρωμάνος, διασώθηκε στους εκλατινισμένους της Ελβετίας και τους Ελλαδικούς (οι πρώτοι σε ορεινά κρησφύγετα στις Άλπεις, οι δεύτεροι διαβιούσαν συνέχεια στην σφαίρα προστασίας του ανατολικού ρωμαϊκού κράτους). Παντού αλλού το όνομα αυτό κατάντησε να σημαίνει δούλος, ακόμα και στις παραδουνάβιες χώρες.

Η σημερινή ονομασία Ρουμανία δεν έχει παλιά ρίζα γιατί η χώρα ως ρωμαϊκή επαρχία ονομάζονταν Δακία και αυτή εγκαταλείφθηκε από τον Αυρηλιανό το 271 μ.Χ., πριν να γεννηθεί ο όρος Romania (4ο-5ο μ.Χ.). Δεν υπήρχε ενιαίο εθνικό όνομα και οι κάτοικοι της περιοχής αυτής χρησιμοποιούσαν διαφορετικές ονομασίες περιφερειακές (μουντεάν, μολντοβεάν, αρντελεάν, μπανατσεάν). Η καθιέρωση του σημερινού ονόματος έγινε από Έλληνες λογίους [Κορέσης από την Χίο, Δαμιήλ Φιλιππίδης (1750-1832) από το Πήλιο] πολύ αργότερα.

Ο ακαδημαϊκός Α. Philippide υποστηρίζει την (από τον 7ο μ.Χ. αιώνα) μεγαλύτερη

ένταση της διαδικασίας του αναρωμανισμού των προς βορράν του Δουνάβειος περιοχών με διαδοχικές μετακινήσεις εκρωμαϊσμένων από την χερσόνησο του Αίμου. Ακραιφνείς Ρουμάνοι μάλιστα ασπάζονται τα επιστημονικά του συμπεράσματα και γνωστοποιούν άνοδο από τον νότο προς τον βορρά και με ανακοινώσεις σε διεθνή συνέδρια.

Η διάσωση ή η απώλεια μιας γλώσσας δεν συναρτάται οπωσδήποτε με την πολιτισμική υπεροχή. Έτσι, η χρήση και εκμάθηση της λατινικής από Έλληνες στον ελλαδικό χώρο (Ηπειρος, Θεσσαλία, Μακεδονία κλπ) αλλά και στον ευρύτερο χώρο της χερσονήσου του Αίμου διαπιστώνεται διεπιστημονικά. Τα παρακάτω δείγματα επιστημών παρατίθενται:

1. Γλωσσολογία: Επιστημονικά η γλώσσα δεν χρεώνει εθνότητα (π.χ. ο Νέγρος που ομιλεί αγγλικά δεν είναι για αυτό διόλου Άγγλος). Έτσι, στην ΝΑ Ευρώπη αυτόχθονες Έλληνες και αυτόχθονοι Γέτες και Δάκες έμαθαν την λατινική, μάλιστα οι Έλληνες πιο μισθάν.

Ο Ρουμάνος καθηγητής C. Poghirc, αφού απέδειξε την ελληνικότητα της μακεδονικής διαλέκτου, είναι ξεκάθαρος στο ότι οι σύγχρονοι Βλάχοι στον ελληνικό χώρο είναι εκλατινισμένοι αρχαίοι Έλληνες γλωσσικά και όχι εθνοτικά. Παραθέτει και τους παράγοντες εκλατινίσεως, ιδιαίτερα των Μακεδόνων (στρατός, εμπόριο και οικονομικές δραστηριότητες, ρωμαϊκή διοίκηση, δημόσιοι δρόμοι, εκχριστιάνιση των Βαλκανίων).

Στο ελληνικό χώρο υπάρχουν λατινογενή τοπωνύμια, όπως και ελληνογενή και τα γλωσσολογικά φαινόμενα του ρωτακισμού και της κώφωσης δεν απαντώνται μόνο στην ρουμανική γλώσσα, αλλά και στις αρχαίες ελληνικές διαλέκτους (Α. Θαβώρης καθηγητής γλωσσολογίας στο πανεπιστήμιο Ιωαννίνων και Γάλλος καθηγητής πανεπιστημίου Λυών Bruno Helly).

Έτσι, κατά τον Poghirc, όσα αναφέρθηκαν παραπάνω αρκούν για να αποδείξουν ότι οι Βλάχοι-Αρμάνοι είναι παρόντες στην περιοχή τους κατά τρόπο μόνιμο και αδιάκοπο από την αρχαιότητα έως τις ημέρες μας. Τα δομικά (συντακτικά) στοιχεία της βλαχικής βρίσκονται στην αρχαία ελληνική και αυτά δεν δανείζονται, όπως τονίζει ο Βούλγαρος ακαδημαϊκός V. Georgiev, σε αντίθεση με τις λέξεις που μεταπηδούν εύκολα από γλώσσα σε γλώσσα. Για παράδειγμα, παρατίθενται στοιχεία του αριθμητικού συστήματος του ιδιώματος των Βλάχων και της ρουμανικής, συνοδευόμενα από αντίστοιχα της λατινικής και της αρχαίας δημώδους ελληνικής: Αριθμός 21: Βλαχική-unsprayiginti, Ρουμανική-douazeci si unu, Λατινική-viginti unus, Αρχαία δημώδης ελληνική-εν επι είκοσι (το βλάχικο unsprayiginti σημαίνει 'ένα επάνω στο είκοσι', δηλαδή ίδιο με το αρχαίο ελληνικό δομικά).

(Το παρόν σημείωμα συμπληρώνεται στο επόμενο δημοσίευμα)